

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO TURIZMA**

ANALIZA TURISTIČKE 2003.

Zagreb, 07. listopad 2003.

SADRŽAJ

I. UVOD.....	1
II. AKTIVNOSTI NA PRIPREMI TURISTIČKE 2003.	1
1. Promocija i tržišne aktivnosti.....	1
2. Mjere i aktivnosti ministarstava i dr. državnih organizacija	6
2.1. Infrastruktura i promet	6
2.2. Aktivnosti Ministarstva turizma	6
2.2.1. Privatizacija hotelsko-turističkih društava	6
2.2.2. Kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva u turizmu	7
2.2.3. Rekategorizacija.....	8
2.2.4. Program razvitka golfa.....	9
2.2.5. Aktivnosti u međunarodnoj suradnji	10
2.2.6. Zakonodavna aktivnost	10
2.2.7. Ostale aktivnosti	11
2.3. Ostale mjere	11
2.3.1. Pобољшanje ukupne turističke ponude	11
2.3.2. Sigurnost turista	12
2.3.3. Zашtita prostora i uređenje okoliša	16
2.3.4. Sprječavanje sive ekonomije.....	16
3. Pripreme u hotelskim i dr. tvrtkama.....	18
III. OSTVARENI REZULTATI TURISTIČKE 2003.	18
1. Ugostiteljstvo	18
1.1. Broj poslovnih jedinica	18
1.2. Promet u ugostiteljstvu	19
1.3. Zaposlenost u ugostiteljstvu.....	20
2. Smještajni kapaciteti	20
3. Turistički promet	21
3.1. Granični promet stranih putnika	21
3.2. Kružna putovanja stranih brodova	21
3.3. Ukupna turistička kretanja u Hrvatskoj	22
3.4. Turistički promet po mjesecima	23
3.5. Turistički promet po načinu dolaska	23
3.6. Turistički promet po zemljama podrijetla	24
3.7. Turistički promet po regijama	25
3.8. Turistički promet po vrstama objekata	25
3.9. Turistički promet u nacionalnim parkovima i parkovima prirode.....	26
3.10. Ostvareni turistički promet u rujnu	26
3.11. Prihodi od turističkih putovanja	28
3.12. Ocjena ostvarenih rezultata	28

I. UVOD

Nestabilno stanje na međunarodnom turističkom tržištu započeto terorističkim napadom na SAD 11. rujna 2001. godine, te nastavljeno terorističkim napadima u 2002., početkom ove godine dodatno je pogoršano pripremama za rat i ratom u Iraku, pojavom SARS-a, kao i recesijom u mnogim emitivnim turističkim zemljama. Posljedica toga je smanjenje potražnje koju su karakterizirali:

- ➔ strah od putovanja, posebice zračnim prijevozom
- ➔ odgođeni booking (čekati i vidjeti razvoj situacije)
- ➔ osjetljivost na cijene
- ➔ putovanja na bliže destinacije cestovnim ili željezničkim prijevozom
- ➔ više individualnih putovanja, a izbjegavanje organiziranih putovanja
- ➔ umjesto hotela, orijentacija prema drugim vrstama smještaja i dr..

Pad potražnje u situaciji rasta ponude zaoštio je konkurentsku borbu na međunarodnom turističkom tržištu. Zemlje koje su direktno bile pogođene nestabilnostima ili ih je tržište kao takve percipiralo, u želji za zaustavljanjem pada, odnosno oživljavanjem turističkog prometa poduzimale su niz tržišnih i promotivnih aktivnosti (smanjenje cijena, intenzivne promotivne aktivnosti i dr.).

Zahvaljujući stečenom imidžu i ugledu potpuno sigurne i mirne turističke zemlje, uspješnim promotivnim i dr. tržišnim aktivnostima kao i značajnim poboljšanjima ukupne turističke ponude (infrastruktura, smještajni objekti, ostali sadržaji i ponuda) Hrvatska je, unatoč padu potražnje na međunarodnom turističkom tržištu, ostvarila većinu ciljeva utvrđenih Programom priprema turističke 2003. godine koji je Vlada RH usvojila na sjednici 07. studenog 2002. a to su:

- dalje poboljšanje imidža i ugleda hrvatskog turizma i Hrvatske na međunarodnom tržištu
- povećanje turističkog prometa i prihoda od turističke potrošnje za oko 3-5%
- produženje turističke sezone i bolje korištenje kapaciteta
- povećanje broja kvalitetnih smještajnih kapaciteta, posebice obnovom i uređenjem postojećih, te izgradnjom novih malih hotela i dr. smještajnih objekata
- poboljšanje kvalitete ukupne turističke ponude i veće uključivanje u ponudu roba domaće proizvodnje
- razvoj selektivnih oblika turizma, posebice u kontinentalnom području (kulturni, vjerski, seoski, izletnički, osobito u zaštićene dijelove prirode)
- povećanje zaposlenosti
- restrukturiranje i privatizacija hotelskih tvrtki u kojima država ima udjel u vlasništvu.

II. AKTIVNOSTI NA PRIPREMI TURISTIČKE 2003.

1. Promocija i tržišne aktivnosti

Promocija hrvatskog turizma i pripreme u sustavu turističkih zajednica

Promocija hrvatskog turizma na nacionalnoj razini odvijala se prema Programu rada Hrvatske turističke zajednice za 2003. godinu, a najvažnije realizirane aktivnosti su:

- U razdoblju do 1. rujna 2003. Hrvatska turistička zajednica realizirala je nastup na ukupno 75 sajmovima.
- Hrvatska je kao "zemlja partner" nastupila na sajmovima: Ferien u Beču, CMT u Stuttgartu, Reisen u Hamburgu, Holiday World u Pragu i TC u Leipzigu
- Na sajmu ITB u Berlinu Hrvatska je bila domaćin svečanosti gala otvorenja sajma kojoj je prisustvovalo oko 4000 sudionika iz cijelog svijeta, što je predstavljalo najveću promidžbenu akciju HTZ-a u ovoj godini.
- "Hrvatske večeri" održane su u glavnim gradovima baltičkih zemalja Litva, Latvija i Estonija – u Vilniusu, Rigi i Tallinu; zatim u glavnim gradovima srednjoeuropskih zemalja: Slovačka, Češka i Mađarska – u Bratislavi, Pragu i Budimpešti.
- Kulinarski dani Hrvatske u Parizu održavali su se u svibnju, a Hrvatska večer u Parizu održana je u lipnju.
- Organizacija studijskih putovanja realizirana je za 633 turistička novinara iz 27 zemalja i 1682 predstavnika putničkih agencija iz 17 zemalja.
- Press konferencije i prezentacije hrvatskog turizma održane su na svim sajamskim nastupima gdje je Hrvatska bila zemlja partner, te na ostalim značajnim tržištima.
- Do sada su ukupno održane 24 press konferencije i prezentacije od čega je 19 press konferencija i prezentacija održala Ministrica turizma; 5 press konferencija održano je od strane direktora Glavnog ureda HTZ-a a 6 press konferencija/prezentacija održano je u suradnji Ministarstva turizma i Glavnog ureda.
- U sklopu projekta VOLIM HRVATSKU provedena je ekološko-edukativna akcija "Više cvijeća manje smeća" kojoj je cilj aktiviranje svih subjekata za očuvanje, unapređenje i zaštitu okoliša, te uređenje turističkih mjesta. U akciju su bile uključene sve turističke zajednice, turistička mjesta, škole, vrtići, gospodarski subjekti te lokalno stanovništvo.
- U okviru akcije u primorskoj Hrvatskoj proveden je izbor najuređenijeg grada, općine i mjesta pod nazivom PLAVI CVIJET, a u kontinentalnoj Hrvatskoj pod nazivom ZELENI CVIJET. Proveden je i program "Čovjek - ključ uspjeha u turizmu" kao nacionalni program usmjeren na podizanje razine gostoljubivosti i stvaranja klime dobrodošlice u destinaciji organiziranjem stručnih skupova za turističke strukovne udruge, jedinice lokalne samouprave, udruge građana, te ostale institucije koje sudjeluju u odvijanju turističke sezone. U okviru akcije "Čovjek - ključ uspjeha u turizmu" izvršen je izbor djelatnika godine za 20 kategorija zanimanja.
- Na Danima hrvatskog turizma koji će se organizirati od 26. do 28. listopada 2003. godine u Cavtatu proglasit će se pobjednici u akciji PLAVI CVIJET 2003. za izbor najuređenijeg grada, općine i mjesta, te izbor 20 djelatnika godine u programu "Čovjek - ključ uspjeha u turizmu".

- Županijske i turističke zajednice općina i gradova bile su inicijator ili organizator brojnih zabavnih, sportskih, kulturnih i drugih manifestacija.
- Tiskana su nova izdanja brošura: 1. "Čudesna prirodna baština Hrvatske" na 4 jezika u nakladi od 165.000 primjeraka; 2. "Hrvatske marine" na 7 jezika u nakladi od 110.000 primjeraka; 3. "Lov" - brošura o lovnom turizmu na 3 jezika u nakladi od 60.000 primjeraka; 4. "Naturizam" na 4 jezika u nakladi od 80.000 primjeraka. Posebne promotivne edicije tiskane su na japanskom i kineskom jeziku.
- Tiskan je informativni letak sa svim temeljnim općim turističkim informacijama na 11 jezika u 2 izdanja (1,7 milijuna primjeraka), koji se besplatno dijelio stranim turistima, u predstavništvima, na granicama i u svim mjestima boravka turista.
- Do kraja 2003. godine izvršit će se dotisci različitih brošura u nakladi od 1.300.000 primjeraka.
- Internet prezentacija turističke ponude Hrvatske koja sadrži podatke o 600 destinacija/turističkih mjesta s multimedijalnim sadržajima: fotogalerijom s preko 3.500 fotografija, 150 filmova te izgovorima imena destinacija na hrvatskom jeziku nadopunjena je ukupnom ponudom smještajnih kapaciteta: hotela, kampova, privatnog smještaja putem putničkih agencija; informacijama o kulturnim, sportskim i ostalim događanjima, selektivnim oblicima turizma (kongresni, nautički, lovni, naturizam, aktivni odmor i dr.), gastronomiji, kulturi, povijesti, atrakcijama i posebnim specifičnostima pojedine destinacije. Pored toga mogu se dobiti informacije o vremenskoj prognozi, temperaturi mora, kretanju tečajeva, audio zapisi o stanju u prometu, a na Internet stranicama se izravno mogu naručivati i brošure o Hrvatskoj odnosno sve brošure postoje u PDF formatu što korisniku omogućuje izravno printanje istih. Stranice HTZ-a su dostupne na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku, dok su stranice predstavništava HTZ-a dostupne na češkom, francuskom, mađarskom, talijanskom, flamanskom, poljskom, švedskom i slovačkom jeziku, a pretraživanje je jednostavno i moguće po svim obilježjima. Tijekom prvih osam mjeseci o.g. broj posjeta na adresi www.croatia.hr dosegao je 1.400.000 i postoji stalan pozitivan trend rasta broja posjeta te se posjećenost u pojedinim danima bliži broju od 9.000 posjeta dnevno.
- Hrvatski anđeli: Hrvatska turistička zajednica je u suradnji s turističkim zajednicama jadranskih županija te grada Zagreba pokrenula novu uslugu pružanja turističkih informacija pod nazivom "Hrvatski anđeli" putem jedinstvenog telefonskog pozivnog broja 062 999 999 za cijelu Hrvatsku, dostupnog iz Hrvatske, inozemstva te s mobilnih mreža. Usluga se pruža svakim danom, uključujući subote, nedjelje i praznike od 8 do 24 sata, od 15. lipnja do 30. rujna 2003. godine.
- Pri pružanju informacija, informatorima sustava turističkih zajednica na raspolaganju je opća baza podataka pomoću koje jednostavno mogu pretraživati sadržaje i u kratkom vremenu odgovoriti na postavljeni upit. Analizom primljenih upita informatori u pismenoj formi daju sugestije za uvrštavanje informacija na Internet stranice Hrvatske turističke zajednice i turističkih zajednica općenito (ukoliko se te informacije ne nalaze na Internetu) te za popunjavanje opće baze podataka.

- Samostalno ili s putničkim agencijama i turoperatorima provedeno je oglašavanje u tiskanim, elektronskim i drugim medijima na tržištu Njemačke, Austrije, Velike Britanije, Francuske, Belgije, Nizozemske, Italije, Skandinavskih zemalja, Slovenije, Švicarske, Češke, Mađarske, Poljske, SAD-a, Izraela, Slovačke, Rusije i Ukrajine.

Oglašavanje je izvršeno u suradnji sa specijaliziranim agencijama s kojima postoji višegodišnja suradnja: KG Mediaberatung und Mediaplanung na tržištu Njemačke i Italije, Blue Creative na tržištu Velike Britanije, SFCP Medicis na tržištu Francuske, Coppers & Partners na tržištu Belgije, BrowerBetist na tržištu Nizozemske, SMI Media na tržištu Skandinavskih zemalja, Integra na tržištu Češke, Point Blank Advertising na tržištu SAD-a, Direct ´n´more na tržištu Slovačke.

- Ugovoreno je i najvećim dijelom izvršeno televizijsko oglašavanje na primarnim i sekundarnim tržištima, kako slijedi:
 1. **CNN** – emitiranje 1100 spotova u razdoblju od 1. ožujka do 13. srpnja i od 15. rujna do 2. studenoga 2003. godine, od kojih je 330 spotova od 30 sekundi i 330 spotova Sights & Sounds (u trajanju od 30 sekundi pedeset posto spotova, a druga polovica u trajanju od 60 sekundi), te bonus od 440 spotova Sights & Sounds u produkciji i po izboru CNN-a u Atlantu na temelju materijala Hrvatske turističke zajednice.
 2. **Eurosport** – emitiranje 1210 spotova in prime time u trajanju od 30 sekundi u razdoblju od 1. veljače do 30. lipnja 2003. godine, te paralelno prikazivanje 1350 billboards u trajanju od tri sekunde.
 3. **TW1** - emitiranje 50 spotova na TW1-Frühstückswetter i ORF-u u razdoblju od 1. travnja do sredine rujna 2003. godine,
 4. **Televizija Nova** (češko tržište) – emitiranje 13 spotova u trajanju od 30 sec krajem svibnja i početkom lipnja 2003. godine prije i poslije vijesti radnim danom u 17,30 sati.
- Na domaćim TV i radio postajama izvršeno je oglašavanje u sklopu akcije «Čovjek – ključ uspjeha» i «Volim Hrvatsku – Više cvijeća, manje smeća» na:
 1. **HTV** - emitiranje TV spota «Više cvijeća - manje smeća» u trajanju od 110 sec i 30 sec u razdoblju od 7. travnja do 15. svibnja 2003. godine, te emitiranje spota «Čovjek – ključ uspjeha» od 15, 30 i 60 sec u razdoblju od 15. lipnja do 15. srpnja 2003. godine
 2. **CCN** – emitiranje spota «Više cvijeća – manje smeća» u sklopu akcije «Volim Hrvatsku» u razdoblju od 7. travnja do 7. svibnja 2003. godine, te emitiranje spota «Čovjek, ključ uspjeha» u trajanju od 15, 30 i 60 sec u razdoblju od 15. lipnja do 15. srpnja 2003. godine,
 3. **Hrvatski radio** – Akcija «Volim Hrvatsku – Više cvijeća, manje smeća» na svim programima i radio postajama Hrvatskog radija u razdoblju od 7. travnja do 6. svibnja 2003. godine.
- Na najvažnijim emitivnim turističkim tržištima angažirane su ugledne PR agencije: Coppers & Partners iz Belgije, Marketeer iz Velike Britanije, BestWerbeagentur iz Njemačke.

- Na najfrekventnijim graničnim prijelazima (Bregana, Macelj, Rupe, Pasjak, Brod na Kupi, Kaštel, Plovanija, Požane, Goričan, Mursko Središće, Stara Gradiška, Slavonski Šamac i Donji Miholjac) te info punktovima kod naplatnih kućica u Karlovcu i Vukovoj Gorici od 14. lipnja do 30. rujna organiziran je Welcome service za goste koji cestom putuju Hrvatskom. Intenziviran je tijekom najfrekventnijih vikenda, od 25. srpnja do 17. kolovoza.
- Info kiosci na 14 lokacija: zračna luka Pula, Jadrolinija Rijeka, zračna luka Rijeka (Krak), željeznički kolodvor Rijeka, autobusni kolodvor Zagreb, željeznički kolodvor Zagreb, zračna luka Zagreb, zračna luka Split, Jadrolinija Split, TIC Split, Zadar, zračna luka Brač, zračna luka Dubrovnik i željeznički kolodvor Osijek.
- Sukladno planu i Programu rada, hrvatski turistički proizvod promovirao se kroz aktivnosti 14 predstavništava i dvije ispostave na glavnim emitivnim tržištima Europe i SAD-u. U tijeku je administrativna procedura vezana na reaktiviranje predstavništva Hrvatske turističke zajednice u Nizozemskoj, te se očekuje da će do kraja godine u mrežu predstavništava i ispostava biti uključen još jedan član. Programski zadaci koji uključuju kampanje oglašavanja, iniciranje i organiziranje studijskih putovanja novinara i agenata, koordinaciju sajamskih nastupa, suradnju s udrugama, servisiranje publike kao i brojne druge aktivnosti, realizirani su prema predviđenoj dinamici i u okviru planiranih sredstava.
- Iz Državnog proračuna za sufinanciranje programa promocije Hrvatskoj turističkoj zajednici od planiranih 45 milijuna kuna do sada je doznačeno 44,64 milijuna kuna, što je pridonijelo pravovremenom izvršavanju programskih aktivnosti.
- U okviru svoje nadležnosti i djelatnosti u promociju turizma aktivno su bili uključeni Ministarstvo turizma, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo za europske integracije i Ministarstvo kulture.
- Ministarstvo za europske integracije je zajedno s Hrvatskim dizajnerskim društvom organizator projekta «Europa 2020», izložba koja se organizira u europskim glavnim gradovima (u lipnju u Kopenhagenu, u srpnju u Bruxellesu u suradnji s Ministarstvom vanjskih poslova i Misijom RH pri Europskim zajednicama, a do kraja godine bi se trebala održati u Budimpešti, Berlinu i Sofiji te početkom 2004. u Strasboubu); pripremljen je poseban multimedijalni promotivni CD-rom pod nazivom RE: member CROATIA
- Ministarstvo kulture kontinuirano potiče predstavljanje programa i projekata koji afirmiraju i promoviraju Hrvatsku, pa su u tom smislu realizirane brojne izložbe, koncerti, kazališne predstave, dani kulture Republike Hrvatske, dani hrvatskog filma i sl.; među najvažnijim manifestacijama ističu se Dani hrvatske kulture u Ruskoj federaciji, Dani hrvatske kulture u Makedoniji, tjedni hrvatske kulture u Njemačkoj, kazališne i glazbene festivale u gradovima na Jadranskoj obali, međunarodne likovne, glazbene i kazališne manifestacije, predstavljanje arheološke, pomorske, graditeljske, etnografske, književne i druge baštine i dr.
- virtualna mreža CULTURENET CROATIA projekt je Ministarstva kulture; portal omogućuje upoznavanje s hrvatskom kulturnom i suvremenom stvaralaštvu i vodi u šetnju hrvatskim kulturnim prostorom na engleskom i hrvatskom jeziku

2. Mjere i aktivnosti ministarstava i dr. državnih organa

2.1. Infrastruktura i promet

Ministarstvo pomorstva, prometa i veza formiralo je Zajedničko radno povjerenstvo za pripremu turističke sezone 2003. s ciljem što učinkovitijeg izvršenja pripreme za poboljšanje stanja odvijanja prometa u nadolazećoj turističkoj sezoni 2003., posebno glede pripreme prometne infrastrukture i prijevoznih sredstava u cestovnom, željezničkom, pomorskom i zračnom prometu te unutarnjoj plovidbi.

O realiziranim aktivnostima Povjerenstva u segmentu infrastrukture i prometa Ministarstvo pomorstva, prometa i veza će Vladi RH podnijeti zasebni izvještaj.

2.2. Aktivnosti Ministarstva turizma

(ukupno odobreno 172 mln kn u Državnom proračunu i Fondu za razvoj i zapošljavanje)

- sredstva za turističku promidžbu (odobreno 45 mln kn)
- subvencioniranje stranog i domaćeg organiziranog turističkog prometa i sezonskih zračnih mostova Croatia airlinesa (odobreno 110 mln kn)
- subvencioniranje kamata po kreditima malim poduzetnicima iz zajedničkog programa s Ministarstvom za obrt, malo i srednje poduzetništvo (iznos 9 mln kn)
- aktivnosti na poboljšanju ponude i uvjeta dolaska i boravka turista (3 mln kn) i to za:
 1. postavljanje kemijskih WC-a na 21 lokaciji uz najfrekventnije turističke prometnice
 2. sufinanciranje dodatnih timova hitne medicinske pomoći obalnim županijama u razdoblju 6-9 mjesec
 3. obrazovanje stručnih ugostiteljskih djelatnika (kuhara, konobara, recepcionara i dr.)
- raspisan je natječaj i izvršen izbor za bespovratnu potporu razvojnim programima temeljenim na uključivanju povijesne, kulturne i dr. baštine u turističku funkciju (predviđena sredstva iznose 2,6 mln kn)
- naručena je izrada studija razvoja kulturnog i planinskog turizma (trošak 0,4 mln kn)
- u suradnji s Državnim zavodom za statistiku kao nositeljem projekta završena je izrada turističke satelitske bilance, a u ovoj godini trošak je iznosio 0,5 mln kn.

Temeljem odobrenja Ministarstva financija vraćena sredstva od trgovačkog društva «Primošten», Ministarstvo će utrošiti za:

- bespovratne potpore razvojnim programima temeljenim na uključivanju povijesne, kulturne i dr. baštine u turističku funkciju u iznosu od 3.626.000 kn.
- povećanje konkurentnosti turističkog tržišta u iznosu od 1.135.000 kn
- izradu studija isplativosti za «Park Prevlaka», te druge troškove vezane za obnovu «Parka Prevlake» u iznosu od 113.228,60 kuna.

2.2.1. Privatizacija hotelsko-turističkih društava

U 2003.g. proces privatizacije hotelsko-turističkih društava odvijao se usporeno, obilježen «slučajem» postupka privatizacije Sunčanog Hvara d.d., koji je izazvao i širu raspravu u Hrvatskome saboru.

Povodom navedene rasprave, Zaključcima Hrvatskoga sabora, Vlada Republike Hrvatske zadužena je, između ostalog, predložiti koncept upravljanja i privatizacije u turizmu, odnosno dokument o strategiji, politici i načelima daljnje privatizacije portfelja turističkog sektora, kao i nove zakonske propise o privatizaciji, koji će obuhvatiti novi koncept ustroja sadašnjeg Hrvatskog fonda za privatizaciju, te način upravljanja i gospodarenja imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske.

Naslijeđeni problemi u Društvima, koji opterećuju proces privatizacije, su prije svega:

- prezaduženost Društava kao posljedica: zbrinjavanja prognanika i izbjeglica, izostanka turističkog prometa i nepovoljnih uvjeta kreditiranja
- neriješeno imovinsko-pravno stanje zemljišta koje u pretvorbi nije procijenjeno u vrijednosti društvenog kapitala,
- procjenjuje se da je i spomenuti «slučaj» imao utjecaja na tijek privatizacije i interes potencijalnih ulagača.

Tako je u 2003. godini (do sada), temeljem provedenog javnog prikupljanja ponuda, privatizirano jedno hotelsko-turističko društvo, i to Jelsa d.d. Jelsa.

Prema stanju državnog portfelja, početkom listopada 2003. god. još su preostala 34 društva iz djelatnosti ugostiteljstva i turizma u kojima je ukupni državni portfelj veći od 50% vrijednosti temeljnog kapitala tih društava.

Napominje se da je upravo u tijeku postupak za donošenje odluka o izboru najpovoljnijih ponuda po okončanim natječajima za prodaju dionica 5 (pet) dubrovačkih hotelsko-turističkih društava, i to pod posebnim uvjetima, utvrđenim Odlukom Vlade Republike Hrvatske.

2.2.2. Kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva u turizmu.

Zajedno s Ministarstvom za obrt, malo i srednje poduzetništvo, nastavljen je Program razvoja turizma u malom gospodarstvu koji se u suradnji s 16 poslovnih banaka provodi već treću godinu. Za ostvarivanje ovog Programa angažirana su sredstva za subvencioniranje kamate po kamatnoj stopi od 2% godišnje fiksno, svako Ministarstvo po 1 %. Postignuta ugovorena subvencionirana kamata za ovu godinu poduzetnicima iznosi 5 % i najniža je od početka provođenja Programa. Kroz Program je do sada ukupno odobreno 611 kredita u ukupnom iznosu od 819,5 milijuna kuna, te se procjenjuje da bi se Programom do sada otvorilo cca 1900 novih radnih mjesta od kojih je cca 2/3 sezonskog karaktera.

Od navedenog, u razdoblju siječanj – početak listopada 2003. odobreno je 75 kredita u ukupnom iznosu od 176 milijuna kuna koji su uloženi u izgradnju ili rekonstrukciju turističkih smještajnih kapaciteta čime će doći u funkciju:

- u hotelima 134 kreveta
- u pansionima 70 kreveta
- u apartmanima 440 kreveta
- u sobama za iznajmljivanje 30 kreveta
- 2 restorana

Nabavljeno je 9 plovila u svrhu iznajmljivanja i prijevoza putnika za turizam, te je refinancirano 5 kredita poduzetnicima za turističke smještajne kapacitete.

Pored navedenog Programa Vlada Republike Hrvatske prihvatila je 14. ožujka 2002. i novi program pod nazivom **“Poticaj za uspjeh”** koji se provodi od 1. listopada 2002. do 30. rujna 2005. Program je namijenjen kreditiranju izgradnje manjih smještajnih objekata (najmanje s 3 zvjezdice veličine do 25 soba ili 15 apartmana ili 50 smještajnih jedinica u kampu), te refinanciranju kredita korištenih za izgradnju ili rekonstrukciju malih obiteljskih hotela i pansiona. Programom su predviđene i bespovratne potpore za osnivanje obrta, troškovi zdravstvenog i mirovinskog osiguranja, te samozapošljavanje zaposlenih koji su višak u hotelskim tvrtkama. U kreditnom dijelu Programa krediti su subvencionirani na način da je subvencija veća što je vrsta smještajnog objekta složenija. Tako poduzetnici koji ulažu u hotele i pansioni imaju značajno povoljniju kamatu. Postoje i krediti u svrhu obnove starih kuća - zaštićenih objekata u skladu s izvornom, tradicijskom arhitekturom koji imaju najpovoljniju kamatu. Moguća je i dodatna subvencije kamate od 1% za objekte na područjima od posebne državne skrbi, unutrašnjem – kontinentalnom dijelu i otocima prve skupine, te 0,5% za izgradnju određenih dodatnih sadržaja u sklopu smještajnih objekata. Krediti su na rok od 5 do 15 godina, a poček je do dvije godine. Moguć je i duži rok otplate, a ovisi o kvaliteti Programa.

Do 1. listopada ove godine odobreno je 72 kredita u ukupnom iznosu od 177 milijuna kuna. U sklopu Programa podržani su projekti za:

- 17 hotela i pansiona
- 31 apartmanski objekat
- refinancirano je 11 kredita poduzetnicima za izgradnju ili uređenje malih obiteljskih hotela i pansiona
- 11 obnova starih autohtonih tradicijskih objekata koji će biti u turističkoj smještajnoj ponudi

Procjenjuje se da će se Programom otvoriti cca 900 novih radnih mjesta od čega 2/3 sezonskih.

2.2.3. Rekategorizacija

Sukladno novom Pravilniku o razvrstavanju, kategorizaciji, posebnim standardima i posebno kvaliteti smještajnih objekata iz skupine hoteli Ministarstvu turizma je podneseno 686 zahtjeva za (re)kategorizaciju objekata iz skupine Hoteli.

Komisije Ministarstva turizma (u kojima sudjeluje i po jedan predstavnik Ureda državne uprave u županijama) izvršile su 439 očevida objekata iz skupine Hoteli. Zahvaljujući ulaganjima tvrtki, ali i novom Pravilniku do sada je 97 objekata iz skupine hoteli dobilo višu kategoriju od ranije, dok je još 118 objekata u postupku dobivanja više kategorije. Dobivanje veće kategorije omogućiti će tvrtkama bolju poziciju na tržištu u sezoni 2004. Pored toga podneseno je 864 zahtjeva za kategorizaciju objekata iz skupine «kampovi i dr. vrste objekata za smještaj» od kojih je za 265 objekata izvršen očevid, a 211 objekata je dobilo rješenje.

BROJ OBJEKATA IZ SKUPINE HOTELI S VIŠOM KATEGORIJOM u 2003.

	2*	3*	4*	5*	UKUPNO
Dobilo višu kategoriju	14	61	10	5	97
U postupku za višu kategoriju	25	64	25	2	118
UKUPNO	39	125	35	7	215

Izvor: *Ministarstvo turizma*

2.2.4. Program razvitka golfa

U proteklom razdoblju usvojeni su prostorni planovi županija pa se može smatrati da je ispunjen nužan uvjet definiranja plansko-prostornih mogućnosti i potencijalnih golf lokaliteta na cjelokupnom području Republike Hrvatske. Ove nužne urbanističke aktivnosti popraćene su pojačanim ulagačkim interesom, ali uglavnom do informativne razine.

Na pojedinim lokalitetima izvršene su i operativne aktivnosti, ali se nisu razvile dalje od lokacijske dozvole.

Razloge za takvo stanje treba tražiti prije svega u:

- složenom imovinsko-pravnom stanju i heterogenim interesima na zemljištu na kojem se program treba ostvariti
- nepostojanju sredstava za pripremu pojedinačnih lokaliteta do lokacijske dozvole na temelju koje bi potencijalni ulagači znali što i kako graditi i gospodarski koristiti izgrađeno igralište i prateće objekte
- dugotrajnoj i skupoj pripremi projekta koja prethodi natječaju za dodjelu koncesije. Navedene aktivnosti, prema postavljenom modelu, treba provesti netko od zainteresiranih ulagača a da pri tome nije siguran da li će uspjeti na natječaju.
- poteškoće i sporost oko prijenosa zemljišta na Hrvatski fond za privatizaciju i Ured za upravljanje državnom imovinom

U tom svjetlu treba smatrati uspjehom što je izdana lokacijska dozvola za lokaciju Marlera, Općina Ližnjan. Međutim, nekoliko nezadovoljnih vlasnika zemljišta unutar područja zahvata je pokrenulo upravni spor protiv lokacijske dozvole.

Studija utjecaja na okoliš za lokaciju Prašćarija kod Novigrada je odbijena, a prihvaćena je SUO za projekt «Uvala Marić» Vodnjan, i «Dubin», Jelenje.

Golf Country Club (blato) kod Zagreba je u izgradnji.

Veliki interes međunarodnih tvrtki izražen je za izgradnju golf igrališta na području Dubrovnika, te za obnovu golf igrališta na Velikom Brijunu i izgradnju novog.

Ministarstvo turizma uputilo je Vladi RH prijedlog mjera za učinkovitiju provedbu započetog Programa među kojima je najvažniji prijedlog za osnivanje trgovačkog društva u državnom vlasništvu, koje će na provedbeno realnim prostornim, gospodarskim i drugim osnovama moći pripremiti pojedinačne golf projekte do razine pravomoćnih lokacijskih dozvola i pratećih parcelacijskih elaborata i koje će u svom radu moći koristiti sveukupne provedbene mehanizme Vlade RH na ostvarenju Programa razvitka golfa kao jednog od nezaobilaznih načina sadržajnog, tržišnog i infrastrukturnog osposobljavanja i obogaćenja postojeće turističke ponude.

Zaključno se može smatrati da će uskoro uslijediti izgradnja na nekom od navedenih lokaliteta, a najbliže realizaciji je Marlera u općini Ližnjan. U tom su pravcu usmjerene dodatne aktivnosti Ministarstva turizma i Istarske županije.

2.2.5. Aktivnosti u međunarodnoj suradnji

- potpisan Memorandum s NR Kinom o organiziranom dovođenju kineskih turista u Hrvatsku
- potpisan multilateralni Memorandum o turističkoj suradnji zemalja jugoistočne Europe. U pripremi je knjiga o gastronomiji zemalja jugoistočne Europe kao projekt proizašao iz potpisanog Memoranduma.
- u završnoj fazi je potpisivanje Memoranduma o razumijevanju i turističkoj suradnji s Islamskom Republikom Iran;
- u tijeku pregovaranja su sporazumi o suradnji na području turizma s Litvom, Latvijom, Estonijom, Marokom, Tunisom, Malezijom, Indonezijom i belgijskim pokrajinama Valonijom, Bruxellesom-prijestolnicom i Regijom francuske zajednice u Belgiji;
- pred završetkom je jezični vodič na pet službenih jezika i tematski magazin o religijskom turizmu radne zajednice Alpe Jadran;
- Hrvatska podnijela kandidaturu za članstvo u Izvršnom savjetu Svjetske turističke organizacije;
- nastavljena je realizacija projekta turističkih zona u graničnom području s Republikom Slovenijom - objavljen je natječaj i izabran znak i logotip budućih turističkih zona, zaprimljena su četiri pisma namjere i pregledana dva elaborata za uspostavu turističkih zona («Zavičaj Petra Klepca» i «Po Kupi i Žumberku»)

2.2.6. Zakonodavna aktivnost

- Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti, objavljenom u «Narodnim novinama», broj 117/03., propisana je nadležnost Ministarstva turizma za utvrđivanje uvjeta za kategoriju smještajnih objekata iz skupine «hoteli» samo za vrste kojih se kategorije označavaju sa zvjezdicama, te za smještajne objekte iz skupine «kampovi i druge vrste objekata za smještaj» za kampove koji se kategoriziraju. Na taj način Ministarstvo turizma je «odtereceno» rješavanja velikog broja zahtjeva koji su sada u nadležnosti ureda državne uprave u županiji, odnosno Gradskog ureda za gospodarstvo Grada Zagreba. Također je produljen rok za ponovnu kategorizaciju i utvrđivanje posebnog standarda i posebne kvalitete, s dvije na tri godine, propisan je rok za usklađenje za smještajne objekte iz skupine «kampovi i druge vrste objekata za smještaj», te je propisano da će se ugostiteljima koji u roku ne usklade poslovanje s odredbama podzakonskih propisa, zabraniti obavljanje djelatnosti.
- Radni tekst novog zakona kojim će se regulirati ugostiteljska djelatnost dostavljen je svim uredima državne uprave u županijama i Gradskom uredu za gospodarstvo grada Zagreba čije su primjedbe i mišljenja obrađeni, pa će se po izradi nacрта prijedloga zakona uputiti u redovnu proceduru.
- Uredba o utvrđivanju visine boravišne pristojbe za 2004. godinu i Uredba o utvrđivanju visine godišnjeg paušalnog iznosa boravišne pristojbe za korisnike stalnog veza u luci nautičkog turizma za 2004. godinu, koje je donijela Vlada Republike Hrvatske i koje su objavljene u «Narodnim novinama», broj 100/03.

- Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o razvrstavanju, kategorizaciji, posebnim standardima i posebnoj kvaliteti smještajnih objekata iz skupine hoteli (NN 48/02) definirana je posebna oznaka za hotele za osobe s invaliditetom, a preciznije su definirani i standardi za objekte iz skupine hoteli do 25 soba kako bi se olakšala primjena programa «Poticaj za uspjeh». Također je za nove objekte ukinuta mogućnost izgradnje objekata sa 2*, s obzirom na strateško opredjeljenje za podizanje standarda i kvalitete naše smještajne ponude.
- Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o razvrstavanju, minimalnim uvjetima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata, (NN 57/95, 110/96, 24/97, 61/98, 19/99, 39/99, 52/99, 43/00, 52/00, 57/00, 63/00, 18/01, 33/01 i 21/03) ukinuta je obveza parkirališta i garaža za otoke i dr. mjesta gdje ne postoji mogućnost pristupa vozilima
- Pravilnikom o izmjeni Pravilnika o posebnim uvjetima koje moraju ispunjavati zaposleni u turističkom uredu turističke zajednice općine, grada, županije i Glavnom uredu Hrvatske turističke zajednice, koji je objavljen u «Narodnim novinama», broj 9/03., izmijenjen je jedan od uvjeta koje mora ispunjavati direktor predstavništva i/ili ispostave Hrvatske turističke zajednice u inozemstvu.
- Izrađen je prijedlog izmjena i dopuna Pravilnika o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu kojim je predloženo drugačije definiranje pojma seljačkog domaćinstva i drugačije određivanje što se smatra pod pretežito vlastitom proizvodnjom.
- Ministarstvo turizma i Ministarstvo zdravstva pripremili su «Znanstveno-stručnu podlogu za izradu propisa o zdravstvenom turizmu», te će se nakon sveobuhvatne analize ocijeniti potreba donošenja propisa kojim bi se reguliralo pitanje zdravstvenog turizma u Hrvatskoj.

Objavljen je Naputak za subvencioniranje organiziranog turističkog prometa u 2004.

2.2.7. Ostale aktivnosti

- izrađena je Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2010. godine
- izrađena je Strategija razvoja kulturnog turizma
- izrađen je Projekt «Hrvatske povijesne ceste kao panoramsko-turistički koridori»
- izrađena je Studija II razvoja zimsko-planinskog turizma
- s Ministarstvom zdravstva je izrađena stručna podloga i održan okrugli stol na temu razvoja zdravstvenog turizma
- objavljen je Naputak za subvencioniranje organiziranog turističkog prometa u 2004.

2.3. Ostale mjere

2.3.1. Poboljšanje ukupne turističke ponude

- nastavljeno iseljavanje prognanika iz hotela, tako da zaključno s 1. listopada o.g. niti jedan hotelsko – turistički objekt neće biti u funkciji njihovog zbrinjavanja i smještaja
- Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva izradilo je Zakon o hrani koji je stupio na snagu u srpnju 2003. godine, a sadrži odredbe o zahtjevima koji moraju biti ispunjeni da bi poljoprivredno-prehrambeni proizvodi mogli dobiti znak «tradicionalni ugled» i tako bili u skladu sa zahtjevima koje ima Europska unija

- Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva oformilo je tržišni informacijski sustav u poljoprivredi (TISUP) radi što kvalitetnije i brže komunikacije između proizvođača i potrošača
- Temeljem Zakona o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva je ovlastilo dvije nadzorne stanice i jednu pravnu osobu za provedbu postupka nad ekološkom proizvodnjom hrane
- Započeo je upis proizvođača u eko upisnik u koji su upisane 102 pravne i fizičke osobe
- S ciljem kvalitetnije opskrbe hranom izgrađen je logistički centar u Benkovcu
- Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva raspisalo je natječaj za izgradnju ULO hladnjača uz bespovratnu potporu u visini 25% od vrijednosti investicije
- Odobren uvoz određenih količina poljoprivredno-prehrambenih proizvoda kao nadoknada eventualnog manjka domaćih proizvoda na tržištu, uz napomenu da se pri dodjeli kvota vodilo računa o tvrtkama koje imaju sjedište na moru i priobalju
- Ministarstvo gospodarstva je uključilo Republiku Hrvatsku, u okviru svoje nadležnosti, u sve europske integracijske procese, od kojih je najnovije članstvo u CEFTA-i; na snazi su ugovori o slobodnoj trgovini s 31 europskom zemljom, što doprinosi «imidžu» Republike Hrvatske kao otvorene i turistima atraktivne destinacije
- Na temelju Zakona o trgovini ministar gospodarstva je donio Pravilnik o radnom vremenu prodavaonica i drugih oblika trgovine na malo; uvažavajući specifičnosti i različitosti, Pravilnik je omogućio poglavarstvima općina, odnosno gradova, da svojim propisom o radnom vremenu urede i pitanje radnog vremena izvan onog koje je kao standard utvrdio Pravilnik, te da propišu pod kojim uvjetima i u kojim slučajevima je moguće raditi u dane državnih blagdana i neradnih dana, dakle omogućuje fleksibilnost i slobodu lokalne samouprave da odrede radno vrijeme prodavaonica sukladno potrebama turista
- Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo provodi programe razvoja zadrugarstva s ciljem poticanja ekološke proizvodnje, novi program za žene, mlade i početnike radi lakšeg dobivanja povoljnih poticajnih sredstava
- Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo je donijelo Program razvoja malog i srednjeg poduzetništva od 2003. – 2006. godine u kojem su također uključene poticajne mjere razvoja malog gospodarstva u turizmu
- Ministarstvo unutarnjih poslova je za vrijeme turističke sezone 2003. godine na poslovima rješavanja zahtjeva za davanje suglasnosti za izdavanje viza organiziralo smjenski rad, te su se navedeni poslovi obavljali u zadanim rokovima

2.3.2. Sigurnost turista

- policijskim upravama na moru kao ispomoć upućeno je 158 policijskih službenika, dva vozila i 18 motocikla iz policijskih uprava iz unutrašnjosti

- unatoč povećanom prometu putnika, zahvaljujući aktivnostima MUP-a (doslovno provođenje Naredbe o ograničenju prometa, nadzor i upravljanje prometom tijekom vikenda uporabom helikoptera, dovoljan broj djelatnika za obavljanje granične kontrole, prikupljanje kvalitetnih informacija od policije susjednih zemalja i njihova distribucija nadležnim službama unutar sustava policije) osigurana je bolja protočnost prometa na ulasku i izlasku iz zemlje kao i unutar zemlje
- ažurirana je odluka imenovanja Vatrogasnog zapovjedništva na razini države te kontinentalnog i priobalnog dijela Republike Hrvatske. Navedena odluka dostavljena je svim imenovanim članovima zapovjedništva
- održan je seminar za županijske vatrogasne zapovjednike, zapovjednike civilne zaštite i djelatnike Odjela za vatrogastvo MUP-a s temom povezanosti vremenskih prilika i požara otvorenog prostora
- radi upoznavanja s ovezama proizašlim iz Programa aktivnosti održani su sastanci s predstavnicima lokalne i područne samouprave te s predstavnicima vatrogasne zajednice ili im je pisanim putem skrenuta pozornost na iste. Na sastancima je obavljena analiza tijeka pripreme i provedbe zaštite od požara jedinica lokalne i područne samouprave pred turističku i žetvenu sezonu
- sukladno obvezama iz Programa aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara od interesa za Republiku Hrvatsku u 2003. godini Inspektorat unutarnjih poslova obavio je nadzor nad provedbom mjera zaštite od požara i tehnoloških eksplozija subjekata koji predstavljaju poseban turistički interes ili su od interesa zaštite prirode i okoliša, a vezano za turističku sezonu. U svezi s navedenim, do 30. lipnja 2003. godine provedeno je 337 inspekcijskih pregleda i 115 kontrolnih pregleda u turističkim objektima (hoteli, moteli, turistička naselja, autokampovi, marine, disko-klubovi te ostali ugostiteljski objekti). Zbog neprovođenja mjera zaštite od požara doneseno je 178 rješenja sa 694 naređene mjere te je podneseno 27 prijava, od čega su 4 rješenja o prekršaju po skraćenom postupku, a 23 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.
- u dogovoru i koordinaciji s odgovarajućim inspekcijama Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (poljoprivredna inspekcija), Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja (inspekcija zaštite prirode) i Ministarstva pomorstva, prometa i veza (inspekcija cestovnog i željezničkog prometa) obavljena su 143 zajednička inspekcijska pregleda i 27 kontrolnih pregleda nad provedbom mjera zaštite od požara u šumarijama, na sigurnosnim površinama uz pojedine željezničke i cestovne pravce te odlagalištima komunalnog otpada. Po obavljenim pregledima u ovom dijelu nadzora doneseno je 36 rješenja sa 101 naređenom mjerom za otklanjanje utvrđenih nedostataka.
- proveden je 21 inspekcijski pregled i 4 kontrolna pregleda javnih ustanova koji upravljaju posebno zaštićenim područjem (nacionalni parkovi, parkovi prirode, rezervati) u svezi provedbe dodatnih preventivnih mjera zaštite od požara određenih Procjenom od ugroženosti te su donesena 3 rješenja za uklanjanje utvrđenih nedostataka.

- u razdoblju od 01.07. do 15.08.2003. godine zbog neprovođenja mjera zaštite od požara doneseno je 20 rješenja o prekršaju po skraćenom postupku i 76 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.
- inspektorat unutarnjih poslova proveo je i intenzivne nadzorne obilaske dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi na području Republike Hrvatske s naglaskom na vrijeme okupljanja pripadnika postrojbi i izlaska na intervenciju kako bi dobili pravi uvid u operativnost istih uoči i tijekom turističke sezone. Rezultati vremena okupljanja pokazali su da je 56% postrojbi dobrovoljnih vatrogasnih društava od 1.752 na predviđeno mjesto stiglo unutar 15 minuta; 14% odazvalo se nakon 15 minuta, dok se 30% dobrovoljnih vatrogasnih društava nije odazvalo pozivu za vrijeme trajanja nadzora. Znakovito je da se od ukupnog broja dobrovoljnih vatrogasaca (47.230) unutar 15 minuta odazvalo samo 16% dobrovoljnih vatrogasaca.
- od lipnja se provodi redovna popuna intervencijske vatrogasne postrojbe u bazama Dubrovnik (Plat), Divulje, Šibenik i Zadar iz redova profesionalnih vatrogasaca Javnih vatrogasnih postrojbi kontinentalnog dijela Republike Hrvatske.
- zajedno s Ministarstvom obrane, utvrđen je način i uvjeti uporabe protupožarnih namjenski organiziranih snaga Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, kopnene vojske i Hrvatske ratne mornarice (PP NOS). Združeno djelovanje zračnih i zemaljskih snaga te zapovijedanje i koordinacija, obavljano je putem Centra za koordinaciju i vođenje gašenja požara na priobalju (sjedište u Divuljama)
- s Ministarstvom obrane utvrđen je način angažiranja snaga i opreme Oružanih snaga RH, te izvršeno osposobljavanje pripadnika Namjenski organiziranih snaga (NOS) za popunu intervencijskih vatrogasnih postrojbi. Za gašenje požara na raspolaganju su četiri osnovna i četiri zamjenska NOS-a sa po 100 vojnika locirani u Zadru (Zemunik), Kninu, Divuljama i Pločama
- u svibnju je provedena međunarodna vježba «Čabar- Loška dolina 2003.» na kojoj su sudjelovale slovenske i hrvatske vatrogasne postrojbe kao i ostale postrojbe koje djeluju u sustavu zaštite i spašavanja. Na vježbi su utvrđeni načini koordinacije i protokoli međusobne pomoći u slučaju većih požara i akcidenata s opasnim tvarima
- Hrvatska vatrogasna zajednica kao izvršitelj donijela je:
 - Program informativno promidžbenih aktivnosti, predložila poruke sa sadržajem vezanim uz zaštitu od požara za objavljivanje u TV i radio emisijama, odnosno pripremili tiskanje letaka i plakata s porukama i slikovnim rješenjima u svezi zaštite od požara
 - izradila je plan popunjavanja (za vrijeme pojačane opasnosti od požara) vatrogasnih postrojbi dodatno zaposlenim vatrogascima
 - planirala je i provela pripravu, odnosno otklanjanje nedostataka na vozilima i tehnicima
 - planirana je i provedena dislokacija vozila i ljudstva na priobalje
 - tijekom svibnja i lipnja provedene su u svim policijskim upravama smotre Interventnih vatrogasnih postrojbi civilne zaštite, te provedena i dopunska obuka pripadnika postrojbi. Ukupno je u tim postrojbama raspoređeno 1150 obveznika civilne zaštite,

- obavljeno je redovito obrazovanje profesionalnih vatrogasaca putem programa prekvalifikacije za zanimanje vatrogasac i za zanimanje vatrogasni tehničar, kao i osposobljavanje dočasnika i časnika Hrvatske vojske za gašenje požara raslinja
- Hrvatska elektroprivreda je donijela odluku o imenovanju i zadacima koordinacijskog tima za praćenje provedbe posebnih mjera zaštite od požara u HEP-u, od interesa za Republiku Hrvatsku u 2003. godini, na temelju čega su u organizacijskim područjima HEP-a provedene mjere zaštite od požara, a u priobalnom i otočnom području obavljani su nadzori nad provedbom mjera zaštite od požara na elektroenergetskim objektima
- tijekom ljetnog perioda Hrvatska elektroprivreda je imala na priobalnom području prekide isporuke električne energije uzrokovane kvarovima i štete uzrokovane lokalnim požarima; kvarovi i štete su u najkraćem mogućem vremenu sanirane (neki samo provizorno), kako bi se potrošačima osigurala isporuka električne energije
- u cilju povećanja pouzdanosti napajanja el. energijom i sanacije naponskih prilika u turističkim područjima, hrvatska elektroprivreda je uložila znatna investicijska sredstva
- zbog pojačanog prometa na državnim cestama tijekom turističke sezone, a u cilju povećanja dostupnosti hitne medicinske pomoći osobama ozlijeđenima u prometnim nesrećama, Ministarstvo zdravstva organiziralo je 24-satna dežurstva dodatnih mobilnih standardnih timova hitne medicinske pomoći na punktovima Korenica, Vrbovsko, Gračac, Turčin, Klek, Rastovica; u organizaciji su sudjelovali djelatnici Ustanova za hitnu medicinsku pomoć iz Zagreba, Rijeke i Splita, te Domova zdravlja iz Varaždina, Metkovića, Županje i Vinkovaca i to kontinuirano od 01. srpnja do 31. kolovoza, te vikendom u periodu od 13. lipnja i tijekom rujna
- organizirano je i 24-satno dežurstvo dodatnog standardnog tima hitne medicinske pomoći u Domu zdravlja Karlovac za područje državnih cesta koje svojom djelatnošću pokriva služba hitne medicinske pomoći Karlovac, te 24-satna pripravnost tima hitne medicinske pomoći u punktu Lovinac Doma zdravlja Gospić zbog očekivanog pojačanog prometa na autocesti Gornja Ploča – Zadar 2
- međuministarskim Sporazumom o izvršenju usluga prijevoza morem u hitnim medicinskim slučajevima koriste se brza plovila pomorske policije i lučkih kapetanija, te helikopteri zrakoplovnih jedinica Ministarstva obrane i Ministarstva unutarnjih poslova
- tijekom prvih deset mjeseci 2003. godine sa službenim plovilima pomorske policije obavljeno je ukupno 111 prijevoza u hitnim medicinskim slučajevima, od čega je najveći broj obavljen tijekom turističke sezone, odnosno od početka svibnja do kraja rujna obavljeno je 66 prijevoza. Najveći broj prijevoza obavljen je u Policijskoj upravi zadarskoj (ukupno 53) i Policijskoj upravi šibensko-kninskoj (ukupno 31).
- Uprava za sanitarnu inspekciju Ministarstva zdravstva pripremila je niz naputaka u cilju ostvarivanja što veće sigurnosti tijekom turističke sezone: o ostvarivanju suradnje sa zdravstvenim službama, o pojačanom nadzoru u objektima većeg rizika za nastanak epidemioloških incidenata, uvela mjeru obustave godišnjih odmora tijekom turističke sezone, zatražila, na temelju čega je i proveden nadzor u svim hotelima koji posjeduju i

koriste uređaje za kondicioniranje zraka zbog bojazni o mogućoj pojavi Legionarske bolesti, kao i nadzor nad provođenjem mjera dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, intenzivni nadzor nad vodom za piće (nadzor nad vodoopskrbnim objektima i učestalije uzorkovanje vode, a zbog dugotrajnih suša)

- kadrovsko jačanje sanitarnih inspekcija na turističkom području dolaskom sanitarnih inspektora iz unutrašnjosti države
- na turističkom području sanitarna inspekcija obavila je ukupno 5.473 nadzora, donijela 1.836 rješenja, pokrenula 756 prekršajnih postupka, naplatila 967 kazni na licu mjesta
- donesen je Zakon o zaštiti od buke, a u izradi su provedbeni propisi

2.3.3. Zaštita prostora i uređenje okoliša

- Doneseni su Zakon o otpadu, Zakon o zaštiti prirode i Zakon o gradnji
- Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja realiziralo je najveći dio mjera i aktivnosti koje se odnose na promicanje turizma u zaštićenim dijelovima prirode, zaštite prostora i uređenja okoliša i sprječavanje sive ekonomije
- u tijeku 2003. godine javne ustanove koje upravljaju nacionalnim parkovima i parkovima prirode planirale su i provele u sklopu djelatnosti programa promicanja zaštićenih prirodnih vrijednosti kojima upravljaju
- ostvaren pozitivan trend u sanaciji divljih odlagališta, posebno glomaznog i komunalnog otpada uz glavne turističke prometnice, postavljeni su adekvatni spremnici na turističkim mjestima za odvojeno skupljanje ambalažnog otpada
- koordiniran je program praćenja kakvoće mora na preko 800 plaža, te postavljanje ploče s rezultatima ispitivanja na svim plažama koje imaju plavu zastavu; s jedinicama lokalne samouprave u priobalnom području i otocima organizirano je čišćenje plaža korištenjem brodica-čistača
- donesen je Pravilnik o projektima potrebnim za osiguranje pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i drugim osobama smanjene pokretljivosti
- izrađen je «Vodič za gradnju» u cilju ubrzavanja izdavanja građevnih dozvola
- obavljani su nadzori vezani za sprječavanje bespravne gradnje te nadzori vezani uz prevenciju nastajanja požara na odlagalištima pojačane aktivnosti u vrijeme turističke sezone (nadzor je obavljen u 7 županija, a ukupno je pregledano 77 odlagališta komunalnog otpada, 11 odlagališta građevnog otpada)

2.3.4. Sprječavanje sive ekonomije

- Ministarstvo kulture je donijelo Pravilnik o postupku i načinu izdavanja dopuštanja za obavljanje podvodnih aktivnosti u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske koji su zaštićeni kao kulturno dobro, tzv. Pravilnik o ronjenju, na temelju kojeg je donesen Program obavljanja podvodnih aktivnosti u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru RH koji su zaštićeni kao kulturno dobro za 2003-2008.

- Ministarstvo kulture je raspisalo natječaj za izdavanje dopuštenja za ronjenje u zaštićenim područjima temeljem kojega su Konzervatorski odjeli Ministarstva kulture izdali do sada dvadesetak odobrenja osobama, odnosno ronilačkim klubovima
- u cilju boljeg i efikasnijeg provođenja nadzora nad ronjenjem u zaštićenim prostorima, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara propisano je da nadzor nad obavljanjem podvodnih aktivnosti, uz inspektore Ministarstva kulture, provode i ovlaštene službene osobe Lučke kapetanije i Ministarstva unutarnjih poslova
- U razdoblju 15. lipnja do 31. kolovoza Državni inspektorat je u odnosu na prošlu godinu za 54% povećao broj inspekcijskih nadzora u okviru kojih je:
 - obavio ukupno 33.320 nadzora iz područja ugostiteljstva, turizma, i boravišne pristojbe, od čega 4444 u djelatnosti ugostiteljstva i turizma, te 28.876 nadzora kuća i stanova za odmor i privatni smještaj kod građana
 - podnio 5.716 zahtjeva prekršajnom sudu
 - donio 576 upravnih rješenja o zabrani rada
 - donio 298 upravnih rješenja za otklanjanje nedostataka
 - donio 15 prekršajnih naloga s novčanom kaznom od 113.551,00 kn
 - na mjestu izvršenja prekršaja naplatio 1104 kazne u iznosu od 1.291.800,00 kn
 - obavio 1832 inspekcijska nadzora, zanatskih i dr. usluga, a za utvrđene prekršaje podnijeto je 574 zahtjeva prekršajnim sudovima, donijeta 23 prekršajna naloga, 255 upravnih rješenja i naplaćeno 190 kazni
 - obavio 1260 inspekcijskih nadzora nad prodajom robe uz magistralne pravce prema moru, te podnio 404 zahtjeva prekršajnim sudovima, donio 16 prekršajnih naloga, 174 upravnih rješenja i naplatio 193 kazne na mjestu izvršenja prekršaja
 - obavio 1168 nadzora zaposlenih na poslovima vezanim za turizam i ugostiteljstvo, te utvrdio 1261 prekršaj i podnio 563 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka
 - 131 inspekcijski nadzor vezano za zaštitu na radu zaposlenih u ugostiteljstvu i turizmu, te podnio 41 zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka i donio 85 upravnih rješenja o zabrani rada i otklanjanju nepravilnosti.
- područni uredi Porezne uprave sustavno i kontinuirano provode nadzor kod poreznih obveznika koji promet naplaćuju u gotovu novcu. Od 1. siječnja do 31. kolovoza 2003. godine obavljen je inspekcijski nadzor kod 4.896 poreznih obveznika pri čemu je doneseno 311 rješenja o privremenoj zabrani obavljanja djelatnosti. U istom je razdoblju kod nadziranih poreznih obveznika naplaćeno dospjelih evidentiranih proračunskih prihoda u iznosu 1.954.823,53 kune, a kod 245 poreznih obveznika je obavljena procjena poreza na dodanu vrijednost (novoutvrđena vrijednost) u iznosu od 2.949.615,38 kuna; ukupno je naplaćeno 2.708.206,91 kuna. Podneseno je 1.090 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, doneseno je 1.268 rješenja o provedenom prekršajnom postupku u I stupnju, rješenjima su izrečene novčane kazne u iznosu 3.944.040,00 kuna, a naplaćeno je 1.796.600,00 kuna. Kod poreznih obveznika iznajmljivača apartmana, soba i postelja u razdoblju od 1. siječnja do 31. kolovoza obavljeno je 879 inspekcijskih nadzora pri čemu su nepravilnosti utvrđene kod 123 porezna obveznika, podnesena su 44 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Pojačani nadzor izdavanja računa i evidentiranja prometa te iznajmljivača apartmana, soba i postelja obavljen je tijekom mjeseca kolovoza 2003. godine pa je iz ostalih područnih ureda Porezne uprave u sedam područnih ureda uz morsku obalu bilo upućeno 80 inspektora.

3. Pripreme u hotelskim i dr. tvrtkama

Promatrano u cjelini za hotelske i dr. tvrtke 2002. godine je bila uspješna poslovna godina.

INDEKSI TEMELJNIH POKAZATELJA POSLOVANJA U 2002. GODINI

Ukupni dolasci Turista	Ukupna noćenja	Br. plovila u marinama	Ukupni prihod	Ukupni rashod	Dobit prije Oporezivanja	Gubitak prije oporezivanja	Obračunati PDV	Razlika PDV-a
106	103	104	110	108	132	96	112	25

Izvor: Državni zavod za statistiku i FINA (podaci za poduzetnike – pravne osobe)

Navedeni podaci pokazuju da je turističko gospodarstvo poslovnu 2002. godinu završilo s pozitivnim fizičkim i financijskim rezultatima, što je rezultiralo smanjenjem gubitaka i značajnim povećanjem dobiti.

Procjenjuje se da je u izgradnju i uređenje smještajnih objekata i dodatnih sadržaja u ovoj godini ukupno uloženo oko 250 mln EUR-a što je omogućilo bolje pozicioniranje pojedinih tvrtki na tržištu, porast cijena i postupnu promjenu strukture gostiju. Porast cijena koji je bio temeljen na podizanju kvalitete smještajne i dr. ponude tržište je prihvatilo, dok su neke tvrtke koje su povisile cijene bez poboljšanja kvalitete ponude u pojedinim razdobljima bile prisiljene na sniženja cijena (npr. početak srpnja).

III. OSTVARENI REZULTATI TURISTIČKE 2003.

1. Ugostiteljstvo

1.1. Broj poslovnih jedinica

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u II kvartalu 2003. godine Hrvatska je raspolagala sa nešto manjim brojem ugostiteljskih objekata nego u istom razdoblju prošle godine.

VRSTA OBJEKTA	BROJ POSLOVNIH JEDINICA				
	1990	II kvartal		Indeks 2003/1990.	II kvartal 2003/2002.
		2002.	2003.		
Restorani	1078	1346	1300	121	97
Kavane, bistroi, Biffei, barovi i dr.	11689	13383	13354	114	100
UKUPNO	12767	14729	14654	115	99

Izvor: Državni zavod za statistiku

Napomena: za 1990. godinu podaci su iskazani na godišnjoj razini zbog različite dinamike iskazivanja podataka

U drugom kvartalu ove godine Hrvatska je imala ukupno 14.654 komercijalnih ugostiteljskih objekata što je oko 1% manje nego u istom razdoblju prošle godine i 15% više nego 1990. godine. U strukturi objekata restorani sudjeluju sa svega oko 9%, dok ostali ugostiteljski objekti čine čak 91% ukupne ponude. Obrtnici posluju s 12.726 ili oko 87% svih ugostiteljskih objekata, a trgovačka društva s 1.928 ili 13% objekata. U odnosu na isto

razdoblje prošle godine broj ugostiteljskih objekata kod obrtnika je smanjen 1%, a kod trgovačkih društava povećan 2%.

VRSTA OBJEKTA	OBRTNICI					TRGOVAČKA DRUŠTVA				
	1990.	II kvartal		Indeks		1990.	II kvartal		Indeks	
		2002.	2003.	2003/02.	2003/90.		2002.	2003.	2003/02.	2003/90.
Restorani	499	1.019	981	96	197	579	327	319	98	55
Kavane, bistroi, gostione i dr.	9.275	11.817	11.745	99	127	2.414	1.566	1.609	103	67
UKUPNO	9.774	12.836	12.726	99	130	2.993	1.893	1.928	102	64

Izvor: Državni zavod za statistiku

1.2. Promet u ugostiteljstvu

VRSTA OBJEKTA	PROMET I-VI 2003. u 000 kn			INDEKS I-VI 03. / I-VI 02.		
	Obrtnici	Trgovačka društva	Ukupno	Obrtnici	Trgovačka društva	Ukupno
Smještajni objekti	26.969	1.985.410	2.012.732	113	112	112
Restorani	203.808	233.192	437.000	116	103	109
Kavane, bistroi, biffei, barovi, i dr.	1.305.723	596.043	1.902.413	104	99	103
UKUPNO	1.536.500	2.814.645	4.352.145	106	109	108

Izvor: Državni zavod za statistiku

U prvih šest mjeseci ove godine ukupni promet u ugostiteljstvu iznosio je 4,4 mlrd kn (uključivo i PDV) što je 8% više nego u istom razdoblju prošle godine. Rast prometa obrtnika iznosio je 6%, a trgovačkih društava 9%. Najbrži rast prometa ostvarili su smještajni objekti, (12%), a najmanji kavane, bistroi, barovi i sl. (3%).

U strukturi ukupnog prometa najveći udjel imaju smještajni objekti u kojima je ostvareno oko 46% ukupnog polugodišnjeg prometa. Kod obrtnika najveći promet ostvaruje se u kavanama, bistroima, barovima i sl. (oko 85%), dok su kod trgovačkih društava najveći promet imali smještajni objekti (oko 71% ukupnog).

Rastu prometa u ugostiteljstvu svakako je pridonijelo povećanje fizičkog obujma turističkog prometa, ali je on prije svega i rezultat relativno visokog rasta cijena što pokazuju slijedeći podaci

Indeksi cijena ugostiteljskih usluga

	Hrana	Alkoholna pića	Bezalkoholna pića	Noćenja	Ukupno
I. 2003/Ø 2002.	100,6	101,5	100,6	104,6	102,6
II. 2003/Ø 2002	100,7	101,5	100,6	105,1	102,8
III. 2003/Ø 2002.	100,3	102,2	100,7	107,5	103,9
IV. 2003/Ø 2002.	100,3	103,0	101,8	109,4	105,0
V. 2003/Ø 2002.	100,9	103,4	102,2	109,6	105,3
VI. 2003/Ø 2002.	101,3	103,4	102,5	113,1	107,1
VII. 2003/Ø 2002.	101,1	103,4	102,5	116,7	108,8
VIII. 2003/Ø 2002.	101,3	104,3	103,3	118,3	109,7
I.-VIII. 2003/Ø 2002.	100,8	102,8	101,8	110,5	105,7
I.-VIII. 2003/ I.-VIII 2002.	101,2	103,0	102,0	110,5	105,9

Izvor: Državni zavod za statistiku

U odnosu na prosjek prošle godine u razdoblju I-VIII 2003. godine cijene ugostiteljskih usluga povećane su ukupno 5,7%. Na takav rast najviše su utjecale cijene noćenja koje su povećane 10,5%, dok su hrana i piće imali sporiji rast. Najviši rast cijena u odnosu na prosjek 2002. godine zabilježen je u kolovozu kada je iznosio 9,7%, te srpnju kada je iznosio 8,8%. To je povećanje najizraženije kod cijena noćenja (rast čak 16,7% u srpnju i 18,3% u kolovozu), što je posljedica činjenice da Hrvatska u glavnoj sezoni ima manjak kapaciteta što daje mogućnost za određeni rast cijena.

1.3. Zaposlenost u ugostiteljstvu

VRSTA OBJEKTA	BROJ ZAPOSLENIH I-VI 2003.			INDEKS I-VI 03. / I-VI 02.		
	Obrtnici	Trgovačka društva	Ukupno	Obrtnici	Trgovačka društva	Ukupno
Smještajni objekti	663	27.812	28.475	106	103	103
Restorani	4.722	3.312	8.034	103	93	99
Kavane, bistroi, biffei, barovi, i dr.	30.071	13.065	43.136	101	100	101
UKUPNO	35.456	44.189	79.645	101	102	101

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u ugostiteljstvu je u prvih šest mjeseci ove godine bilo 79.645 zaposlenih što je oko 1% više nego u istom razdoblju prošle godine. Pri tom je u trgovačkim društvima bilo 44,2 tisuća zaposlenih (rast 2%), a kod obrtnika 35,5 tisuća zaposlenih (rast 1%). Pored toga, zbog povećanja turističkog prometa veća zaposlenost je inicirana i u drugim, s turizmom povezanih djelatnosti (trgovina, promet i dr.), a isto i veća aktivnost građana – iznajmljivača.

2. Smještajni kapaciteti

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku Hrvatska je u ovoj godini raspolagala s oko 782,7 tisuće stalnih kreveta u svim vrstama komercijalnih smještajnih objekata. U odnosu na prošlu godinu to je ukupno 4% više kreveta, te 10% manje nego 1990. godine.

	BROJ KREVETA					Struktura u %	
	1990.	2002.	2003.	Indeks 2003/2002	Indeks 2003/1990	1990.	2003.
Hoteli i apart hoteli	128.827	97.329	97.752	100	76	6	13
Turistička naselja	52.283	55.136	52.883	96	101	6	7
Kampovi	290.822	202.489	204.581	101	70	36	28
Privatne sobe i apartmani	235.698	294.479	317.850	108	135	29	44
Ostali smještajni objekti	98.414	50.872	54.510	107	55	12	7
SVEUKUPNO	806.044	700.305	727.576	104	90	100	100

IZVOR: Državni zavod za statistiku

NAPOMENA: Iskazani kapaciteti odnose se na broj stalnih kreveta

U odnosu na prošlu godinu najveći porast broja kreveta bilježe privatne sobe i apartmani (8%), te ostali smještajni objekti (7%). U ovoj je godini kapacitet soba i apartmana povećan za oko 23,4 tisuće kreveta, tako da ova vrsta ima najveći udjel u ukupnim smještajnim kapacitetima (čak 44%). Istovremeno broj kreveta u hotelima je ostao praktički isti, a turističkih naselja je čak smanjen (4%).

Osim što su ukupni kapaciteti stalnih kreveta u 2003. godini u odnosu na 1990. znatno manji, u njihovoj strukturi je došlo i do velikih promjena. Najveća se dogodila kod privatnih soba i apartmana čiji je broj za 35% veći nego 1990. godine, tako da je njihov udjel u ukupnim kapacitetima povećan sa 29% u 1990. na čak 44% u 2003. godini. Porast u odnosu na 1990. godinu zabilježen je i kod turističkih naselja (1%). U odnosu na 1990. godinu najveći pad broja smještajnih jedinica bilježe ostali smještajni objekti (45%). U toj su kategoriji tada bila brojna radnička i dr. odmarališta koja su danas mnoga pretvorena u dr. vrste objekata ili su još uvijek izvan funkcije. Pad kapaciteta bilježe i kampovi (čak 30%) što je najvećim dijelom posljedica kategorizacije (parcelacija). Udjel kampova u ukupnim kapacitetima je smanjen sa 36% u 1990. na 28% u 2003. godini. Broj kreveta u hotelima u istom razdoblju smanjen je za 24% i danas u ukupnoj strukturi smještajnih objekata čini samo 13% (prema 16% u 1990. godini). Takva struktura kapaciteta u kojoj čak 72% sudjeluju sobe, apartmani i kampovi, je i jedan od razloga što u kratkom roku nije moguće bitnije produžiti sezonu.

3. Turistički promet

3.1. Granični promet stranih putnika

(ulaz stranih putnika u 000)

Vrsta prometa	I-VIII			Struktura %	
	2002.	2003.	Indeks	2002.	2003.
Cestovni	29.196	28.878	102	95,5	95,0
Željeznički	302	293	97	1,0	0,9
Pomorski	549	678	124	1,8	2,1
Zračni	528	602	114	1,7	1,9
UKUPNO	30.575	31.451	103	100,0	100,0

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u prvih osam mjeseci ove godine u Hrvatsku je ušlo 31,5 mln stranih putnika ili 3% više nego u istom razdoblju prošle godine. Najveći broj tih putnika je u tranzitu, na jednodnevnim izletima ili posjetima rodbini i sl., kao i gostiju koji dolaze u Hrvatsku na odmor, ali velik dio njih na žalost ostaje neregistriran. Promatrano po vrstama prijevoza u ovoj godini najveće povećanje dolazaka bilježe putnici koji su koristili pomorski prijevoz (24%) i zračni prijevoz (14%) među kojima su u velikoj mjeri zastupljeni upravo turisti koji dolaze na odmor, dok je broj stranih putnika koji su koristili cestovni promet povećan 2%. Kao i prethodne godine preko 95% putnika u Hrvatsku došlo je cestovnim prijevozom čiji je udjel neznatno smanjen, dok je povećan udjel putnika koji su došli pomorskim i zračnim prijevozom.

3.2. Kružna putovanja stranih brodova

	I-VIII. 2002.	I-VIII. 2003.	Indeksi
Broj putovanja	239	364	152
Broj dana boravka	489	714	146
Broj putnika	177.605	261.012	147

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku Hrvatsku je u prvih osam mjeseci ove godine posjetilo 364 stranih brodova na kružnim putovanjima s ukupno 261.012 putnika što je 47% više nego u istom razdoblju prošle godine.

3.3. Ukupna turistička kretanja u Hrvatskoj

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u razdoblju I-VIII ove godine ostvaren je slijedeći turistički promet:

	TURISTI I-VIII 2003.			NOĆENJA I-VIII 2003.		
	Broj u 000	Indeks		Broj u 000	Indeks	
		03/02.	03/90.		03/02.	03/90.
Domaći	1.083	107	40	4.328	107	28
Strani	6.270	106	154	35.789	104	127
UKUPNO	7.353	106	108	40.117	104	91

Izvor: Državni zavod za statistiku

Napomena: u domaćem turističkom prometu za 1990. godinu iskazani su podaci za sve republike bivše SFRJ, dok su u 2003. godini oni iskazani u stranom turističkom prometu

Hrvatsku je u prvih osam mjeseci ove godine posjetilo ukupno oko 7,4 mln turista što je 6% više nego prošle i 8% više nego 1990. godine. Dolasci domaćih turista u promatranom su razdoblju povećani 7%, a stranih 6%. Ukupan broj ostvarenih noćenja iznosi 40,1 mln što je 4% više nego prošle godine i samo 9% manje nego predratne 1990. godine.

Nakon višegodišnje stagnacije u ovoj je godini zabilježen relativno visoki rast domaćeg turističkog prometa.

Broj noćenja domaćih turista u razdoblju I-VIII ove, u odnosu na isto razdoblje prošle godine, povećan je 7%, a stranih 4%. Prosječni turistički boravak u prvih osam mjeseci je iznosio 5,5 noćenja po dolasku, pri čemu su strani turisti ostvarili prosječno 5,7 noćenja, a domaći 4,0 noćenja po dolasku.

Podaci o sporijem rastu noćenja u odnosu na dolaske djelomično su posljedica tendencije sve kraćih boravaka, ali ukazuju i na to da je, kao i prethodnih godina određeni dio prometa, posebice kod građana iznajmljivača soba i apartmana ostao neregistriran. S obzirom na značajnu razliku u povećanju broja dolazaka i broja noćenja, očito je da su pojačane inspekcijske kontrole bile učinkovite u prijavljivanju gostiju, ali ne i ukupno ostvarenog prometa (dio iznajmljivača prijavljuje kraće boravke od ostvarenih).

3.4. Turistički promet po mjesecima

MJESEC	TURISTI I-VIII		NOĆENJA I-VIII	
	Broj u 000	Indeks 03/02.	Broj u 000	Indeks 03/02.
I	90,6	100,3	236,0	98,9
II	109,6	100,9	273,3	99,6
III	151,4	78,2	381,7	73,0
I-III	351,6	89,6	891,0	86,0
IV	420,2	122,1	1.283,0	125,7
V	735,7	103,1	2.588,1	89,5
VI	1.285,4	112,7	6.598,9	117,8
I-VI	2.792,9	107,8	11.361,0	107,7
VII	2.049,2	101,9	13.021,7	98,2
VIII	2.511,5	108,6	15.734,0	107,7
VII i VIII	4.560,7	105,5	28.755,7	103,2
UKUPNO	7.353,6	106,4	40.116,8	104,4

Izvor: Državni zavod za statistiku

Turistički promet u prvom polugodištu 2003. godine karakteriziraju oscilacije uvjetovane rasporedom vjerskih praznika koji su u odnosu na prošlu godinu imali određeni vremenski pomak. Tako je pad turističkog prometa zabilježen u ožujku i svibnju, dok je vrlo visoki rast zabilježen u travnju i lipnju kada su bili vjerski praznici. U srpnju je zabilježen porast dolazaka za 5% i pad noćenja za 2%, što je dijelom posljedica kasnijeg završetka školskih praznika u Njemačkoj, a dijelom i politike cijena koja u svim segmentima nije bila prilagođena tzv. srpanjskoj rupi. U kolovozu je zabilježen vrlo visok rast turističkog prometa (9% u dolascima i 8% u noćenjima).

Promatrano po razdobljima turistički je promet imao brži rast u predsezoni 8% nego u glavnoj sezoni (5,5% u broju dolazaka i 3,2% u broju noćenja). To je ostvareno zahvaljujući s jedne strane subvencijama za organizirani turistički promet, a s druge strane poboljšanju kvalitete i sadržaja, posebice u hotelima (izgradnja zatvorenih bazena i sl.), kao i izuzetno povoljnim vremenskim prilikama.

3.5. Turistički promet po načinu dolaska

	TURISTI I-VIII 2003.		NOĆENJA I-VIII 2003.		STRUKTURA NOĆENJA I-VIII U %	
	Broj u 000	Indeks 03/02.	Broj u 000	Indeks 03/02.	2002.	2003.
INDIVIDUALNI	4.961	108	24.783	107	60,2	61,8
• strani	4.223	108	21.932	107	53,5	54,7
• domaći	738	109	2.851	110	6,8	7,1
ORGANIZIRANI	2.393	103	15.334	100	39,8	38,2
• strani	2.048	103	13.857	100	36,0	34,5
• domaći	345	104	1.477	101	3,8	3,7

Izvor: Državni zavod za statistiku

Za razliku od prethodnih, u prvih osam mjeseci ove godine individualni turistički promet imao je znatno brži rast od organiziranog. Razlozi tome su prije svega rast cijena smještajnih usluga i ukidanje subvencija za organizirani turistički promet u glavnoj sezoni, što je utjecalo na rast cijena paket aranžmana za strana tržišta (a time i umanježnja njihove konkurentnosti) u situaciji kad su ostale konkurentske zemlje drastično snižavale cijene i provodile dodatne

promotivne aktivnosti. S druge strane i smještajni objekti preferiraju individualne goste zbog mogućnosti realizacije znatno većih cijena nego kad su u pitanju organizirani gosti.

3.6. Turistički promet po zemljama podrijetla

	Turisti I-VIII 2003.			Noćenja I-VIII 2003.			Struktura noćenja u %	Prosječni broj noćenja po dolasku
	Broj u 000	Indeks		Broj u 000	Indeks			
		03/02.	03/90.		03/02.	03/90.		
Njemačka	1.247	105	103	9.010	103	89	25,2	7,2
Italija	1.073	109	121	4.909	109	101	13,7	4,6
Slovenija	832	106	131	4.840	105	100	13,5	5,8
Češka	615	100	-	3.969	100	-	11,1	6,5
Austrija	586	103	166	3.055	102	123	8,5	5,2
Mađarska	314	111	498	1.718	110	393	4,8	5,5
Nizozemska	159	122	64	1.392	125	66	3,9	8,8
Poljska	203	64	639	1.168	60	593	3,3	5,8
Slovačka	169	99	-	1.086	98	-	3,0	6,4
BiH	151	104	34	754	108	29	2,1	5,0
OSTALI	921	130	52	3.888	128	49	8,9	4,2
UKUPNO STRANI	6.270	106	154	35.789	104	127	100,0	5,7

Izvor: Državni zavod za statistiku

Napomena: Za Češku i Slovačku za 1990. godinu ne postoje relevantni podaci, jer one tada nisu bile samostalne države. Za Sloveniju i BiH koje su bile dio domaćeg tržišta podaci koji se odnose na 1990. godinu nisu iskazani u zbroju ukupno stranih turista i noćenja.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku naši najbrojniji gosti u prvih osam mjeseci bili su Nijemci s 1,25 mln dolazaka ili 5% više nego u istom razdoblju prošle godine. Broj njemačkih turista time je za čak 3% premašio razinu iz predratne 1990. godine. Po broju turističkih dolazaka slijede Talijani čiji je broj u prvih osam mjeseci iznosio 1,1 mln i povećan je 9%, a u odnosu na isto razdoblje 1990. to povećanje iznosi čak 21%. Na trećem su mjestu Slovenci čiji je broj dolazaka povećan 6%, a na četvrtom mjestu su Česi čiji je broj ostao na prošlogodišnjoj razini. Slijede Austrijanci s povećanjem broja dolazaka 3% u odnosu na prvih osam mjeseci prošle godine, te čak 66% povećanja u odnosu na promatrano razdoblje 1990. Visok porast dolazaka zabilježen je iz Nizozemske (22%), Mađarske (11%), Velike Britanije (16%) i Francuske (63%).

Nijemci su na prvom mjestu i po broju ostvarenih noćenja. S ostvarenih preko 9 mln noćenja (rast 3% u odnosu na prvih osam mjeseci prošle godine) oni ostvaruju čak 25,2% ukupnih stranih noćenja. Slijede Talijani s ostvarenih 4,9 mln noćenja (rast 9%) i Slovenci s 4,8 mln noćenja (rast 5%). Na četvrtom su mjestu Česi s oko 4 mln noćenja (prošlogodišnja razina), a na petom mjestu Austrijanci s 3,1 mln noćenja (rast 2%). Od značajnih emitivnih tržišta prosječno najduže u Hrvatskoj borave Nizozemci (8,8 noćenja po dolasku), te Nijemci (7,2 noćenja po dolasku), a najkraće Talijani (4,6 noćenja po dolasku).

3.7. Turistički promet po regijama

	Turisti I-VIII 2003.			Noćenja I-VIII 2003.			Struktura noćenja u %	Prosječni broj noćenja po dolasku
	Broj u 000	Indeks		Broj u 000	Indeks			
		03/02.	03/90.		03/02.	03/90.		
Istarska	2.107	103	122	14.200	102	96	35,4	6,7
Primorsko-goranska	1.681	104	120	8.928	101	91	22,3	5,3
Ličko-senjska	203	111	92	841	107	94	2,1	4,1
Zadarska	653	113	162	3.916	114	135	9,8	6,0
Šibensko-kninska	538	110	199	2.505	112	117	6,2	4,7
Splitsko-dalmatinska	1.030	105	116	5.647	103	84	14,1	5,5
Dubrovačko-neretvanska	540	114	81	2.883	111	66	7,2	5,3
DALMACIJA	2.761	110	124	14.951	109	93	37,3	5,4
Grad Zagreb	308	104	44	539	108	54	1,3	1,8
Kontinentalne županije	294	111	13	658	112	4	1,6	2,2
UKUPNO	7.354	106	109	40.117	104	91	100,0	5,5

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u prvih osam mjeseci ove godine najposjećenija regija je bila Dalmacija. S oko 2,8 mln dolazaka na ovom je području zabilježen promet za 10% veći od prošlogodišnjeg i čak 24% veći od predratnog. Broj noćenja u Dalmaciji u odnosu na prošlu godinu povećan je 9%, ali je u odnosu na predratni još uvijek manji za 7%. Zatim slijedi Istra koju je posjetilo oko 2,1 mln turista što je 3% više nego prošle godine, dok je broj noćenja iznosio 14,2 mln i bio 2% veći nego u istom razdoblju prošle godine. Promatrano u cjelini turistički promet mjeren brojem noćenja u Dalmaciji u ukupnom sudjeluje s 37,3% čime je pretekao Istru koja ostvaruje 35,4% ukupnog prometa Hrvatske. Iako tek na razini od oko 50% predratnog, značajno je povećan turistički promet u Gradu Zagrebu i ostalim kontinentalnim županijama, ali je očito da turistički potencijali ovog područja još uvijek nisu dovoljno iskorišteni. Prosječno najduže turisti borave u Istri (6,7 noćenja po dolasku), a najkraće u Gradu Zagrebu (1,8 noćenja po dolasku). Relativno kratki boravak u nekim priobalnim županijama (prosječno 4,1 noćenje u Ličko-senjskoj, te 4,7 u Šibensko-kninskoj) vjerojatno je dijelom posljedica neprijavljivanja ili samo djelomičnog prijavljivanja gostiju u privatnim sobama, apartmanima i kampovima koji na ovim područjima čine glavninu smještajne ponude.

3.8. Turistički promet po vrstama objekta

VRSTA OBJEKTA	TURISTI I-VIII 2003.			NOĆENJA I-VIII 2003.			Prosječni broj noćenja po dolasku	
	Broj u 000	INDEX		Broj u 000	INDEX		I-VIII 2002.	I-VIII 2003.
		2003/2002	2003/1990		2003/2002	2003/1990		
Hoteli i aparthoteli	2.165	102,0	71,2	9.972	99,8	64,4	4,7	4,6
Turistička naselja	578	97,9	104,5	4.148	95,7	95,7	7,4	7,2
Kampovi	1.735	106,8	126,5	11.700	104,8	103,3	6,9	6,7
Privatne sobe	1.571	110,5	209,7	10.465	110,2	157,6	6,7	6,7
Ostalo	1.325	115,1	124,6	3.833	112,3	62,2	3,0	2,9
Ukupno	7.374	106,7	108,8	40.117	104,5	91,3	5,6	5,4

Izvor: Državni zavod za statistiku

Najveći porast turističkog prometa u ovoj godini ostvaren je u privatnim sobama i apartmanima (11% u broju dolazaka i 10% u broju noćenja). Hoteli su zabilježili rast 2% u broju dolazaka, te isti promet u noćenjima kao i prošle godine. Kretanje turističkog prometa u hotelima dijelom je posljedica kasnijeg početka rada velikog broja objekata koji su se

uređivali, a dijelom i politike cijena koja nije u svim segmentima bila prilagođena tzv. srpanjskoj rupi. Naime, uređeni objekti od kojih su mnogi podigli kategoriju za jednu pa i dvije zvjezdice, povećali su cijene, te je potrebno određeno vrijeme njihove prilagodbe i uhodavanja na tržištu, tj. privlačenja nove strukture gostiju. S druge strane hoteli koji su u većoj mjeri zavisni od tour operatora bili su u objektivno nepovoljnom položaju, jer su druge zemlje drastično snižavale cijene paket aranžmana.

3.9. Turistički promet u nacionalnim parkovima i parkovima prirode

Javne ustanove	Broj posjetitelja	% rasta posjetitelja u odnosu na isto razdoblje 2002.	Financijsko ostvarenje I-VIII	Procjena do kraja 2003.
Plitvička jezera	622.000	+8	45.037.516,00	50.000.000,00
Krka	512.000	+7	17.765.533,00	21.000.000,00
Brijuni	115.916	+8	8.860.621,00	12.000.000,00
Paklenica	81.025	-4	2.480.337,00	2.950.000,00
Telaščica	78.954	+4	1.717.241,00	1.900.000,00
Mljet	68.867	+15	3.500.822,00	3.900.000,00
Kornati	56.563	+12	2.056.990,00	2.181.900,00
Biokovo	38.600	+3	340.000,00	400.000,00
Vransko jezero	12.500	+25	200.000,00	220.000,00
PP Velebit	12.459	+3	151.000,00	176.000,00
Risnjak	10.531	+11	1.488.584,00	1.800.000,00
Kopački rit	5.070	+1	135.278,50	160.000,00
Sjeverni Velebit	5.062	+15		
UKUPNO	1.786.137	+9	82.656.591,00	97.581.260,00

Izvor: Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja

U prvih osam mjeseci ove godine broj posjetitelja u nacionalnim parkovima i parkovima prirode povećan je 9%, a povećan je i broj posjetitelja bez plaćanja ulaznice, koji se ne evidentiraju. Temeljem naplate ulaznica javne su ustanove ostvarile i značajan prihod koji se za cijelu 2003. procjenjuje na oko 97,6 mln kn.

3.10. Ostvareni turistički promet u rujnu

Prema podacima Hrvatske turističke zajednice u kolovozu ove godine ostvaren je slijedeći turistički promet:

	RUJAN 2003.		Indeks IX 2003	
	Broj dolazaka u 000	Broj noćenja u 000	----- IX 2002	
			Dolasci	Noćenja
Domaći	716	345	99	107
Strani	82	4.275	105	102
UKUPNO	798	4.620	104	102

Izvor: Hrvatska turistička zajednica

Rast turističkog prometa nastavljen je i u rujnu kada je ostvareno ukupno 798 tisuća turističkih dolazaka (rast 4%) i 4,6 mln noćenja (rast 2%) Rast broja dolazaka ostvaren je kod stranih turista (5%), dok su domaći dolasci bili u padu (1%). U noćenjima porast je ostvaren i kod domaćih (7%) i kod stranih (2%) turista.

TURISTIČKI PROMET PO ŽUPANIJAMA

	Broj ostvarenih noćenja I-IX. 2003.			Indeks I-IX 2003 ----- I-IX 2002		
	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
Istarska	683	15.726	16.408	100	104	104
Primorsko-goranska	1.210	8.569	9.779	104	100	101
Ličko-senjska	110	783	893	103	110	109
Kvarner	1.320	9.352	10.672	104	101	101
Zadarska	1.182	3.580	4.762	111	111	113
Šibensko-kninska	382	2.370	2.752	115	110	111
Splitsko-dalmatinska	674	5.736	6.409	101	104	104
Dubrovačko-neretvanska	364	3.108	3.472	115	114	114
Dalmacija	2.602	14.794	17.396	109	109	109
Grad Zagreb	190	399	588	117	110	112
SVEUKUPNO	4.795	40.271	45.066	107	105	105

Izvor: Hrvatska turistička zajednica

U prvih devet mjeseci sve županije bilježe rast turističkog prometa, s time da su stope rasta znatno veće u Dalmaciji nego na sjevernom djelu Jadrana. Visok rast turističkog prometa bilježi i Grad Zagreb.

TURISTIČKI PROMET PO ZEMLJAMA

ZEMLJA	DOLASCI I-IX 2003.		NOĆENJA I-IX 2003.	
	Broj u 000	Indeks I-IX 2003 ----- I-IX 2002	Broj u 000	Indeks I-IX 2003 ----- I-IX 2002
Njemačka	1.400	105	10.593	104
Slovenija	909	105	5.387	106
Italija	1.109	111	5.195	110
Češka	680	100	4.495	98
Austrija	640	101	3.453	102
Mađarska	335	112	1.890	113
Nizozemska	164	127	1.470	131
Poljska	218	67	1.311	62
Slovačka	192	103	1.256	102
BiH	166	103	864	110

Izvor: Hrvatska turistička zajednica

U prvih devet mjeseci ove godine sa svih ključnih emitivnih tržišta ostvaren je rast turističkog prometa, prije svega iz Njemačke koja s udjelom od oko 24% predstavlja najvažnije strano emitivno tržište. Stagnacija turističkog prometa zabilježena je iz Češke, a pad iz Poljske čemu je razlog rast cijena smještaja, posebice u hotelima koje ova tržišta nisu mogla prihvatiti.

3.11. Prihodi od turističkih putovanja

Prema podacima Hrvatske narodne banke u prvih šest mjeseci ove godine od putovanja stranih turista ukupno je ostvareno 1.747 mln USD, što je 76% više nego u istom razdoblju prošle godine. Budući da je u promatranom razdoblju došlo istovremeno i do smanjivanja vrijednosti dolara u odnosu na kunu (za oko 20%) realni rast prihoda je nešto niži, ali ukazuje da će u ovoj godini zahvaljujući rastu fizičkog prometa, te visokom rastu cijena i ukupni financijski učinci od turizma biti vrlo visoki.

3.12. Ocjena ostvarenih rezultata

Prema do sada raspoloživim podacima o fizičkom prometu, kao i financijskom poslovanju, odnosno prihodima, nesporno je da je 2003. godina bila još jedna uspješna godina za hrvatski turizam. Unatoč negativnih kretanja na međunarodnom turističkom tržištu, i ove je godine nastavljen rast turističkog prometa a naročito prihoda, što je omogućilo nastavak procesa sanacije i stabilizacije prije svega velikih hotelskih tvrtki koje čine okosnicu i najkvalitetniji dio naše turističke ponude. Ukupnim rezultatima pridonijele su i kvalitetnije pripreme u svim segmentima, te u cjelini sigurna i stabilna situacija u Hrvatskoj i regiji.

Temeljem dosadašnjih kretanja, kao i najava za sezону, ocjenjujemo da je, s obzirom na realne tržišne okolnosti, te stanje i mogućnosti ponude, turistička 2003. godina bila iznimno uspješna, a njezine

Osnovne karakteristike su:

- dalje poboljšanje imidža hrvatskog turizma i Hrvatske na međunarodnom turističkom tržištu
- poboljšanja u infrastrukturi, posebice cestovnoj
- porast broja smještajnih kapaciteta
- poboljšanje standarda i kvalitete smještajne i dr. ponude gospodarskih tvrtki
- bolja uređenost turističkih mjesta i povećanje ponude zabavnih, športskih i dr. događanja u turističkim mjestima
- zadovoljavajući rast turističkog prometa
- dalje regionalno ujednačavanje rasta turističkog prometa
- produženje turističke sezone
- povećanje ukupnih prihoda od turističke potrošnje
- poboljšanje financijske situacije gospodarskih tvrtki
- intenzivniji inspekcijski nadzor.

Unatoč naprijed navedenim poboljšanjima u pripremi i odvijanju turističke 2003. kao najvažniji bili su izraženi sljedeći

Nedostaci i problemi

- ➡ još uvijek nedovoljna ukupna ponuda destinacija, posebice kad je u pitanju zastupljenost autohtone kulture, proizvoda, gastronomije i sl.
- ➡ nezadovoljavajuća organiziranost i interes s turizmom povezanih djelatnosti za usklađivanje s potrebama turizma (radno vrijeme pošta, banaka, trgovina, tržnica i dr.)
- ➡ problem buke u turističkim mjestima (građevinski i komunalni radovi u sezoni, ugostiteljski objekti i dr.)
- ➡ i nadalje visok stupanj sive ekonomije i rada na crno, posebice kod građana koji se bave pružanjem usluga smještaja
- ➡ problemi s opskrbom el. energijom na području srednje Dalmacije
- ➡ komunalni problemi na pojedinim turističkim destinacijama (opskrba vodom, parkirališta, otpad i dr.)
- ➡ nedostatna ponuda, posebice roba iz domaće proizvodnje namijenjenih opskrbi turističkih tvrtki i turističkih područja
- ➡ nezadovoljavajuća kvaliteta usluživanja u dijelu ugostiteljskih objekata
- ➡ prekratko razdoblje poslovanja sezonskih ugostiteljskih i dr. objekata, što osiromašuje ukupnu ponudu u pred i posezoni
- ➡ zbog uređenja neki hoteli su započeli s radom kasnije, a neki su bili zatvoreni cijelu godinu
- ➡ povećan broj požara.

Unatoč razvojnih i strukturnih ograničenja, te zaoštavanja konkurentske utakmice na međunarodnom turističkom tržištu, turizam je dokazao da je najuspješniji i najznačajniji neto izvozni proizvod hrvatskog gospodarstva, koji u relativno kratkom roku i s malo ulaganja može generirati značajne mikro i makro efekte. Kontinuirano povećanje turističkog prometa pruža domaćem gospodarstvu izuzetne mogućnosti plasmana koje su do sada tek djelomično prepoznate i iskorištene. Većom orijentacijom djelatnosti koje su direktno ili indirektno povezane s turizmom prema proizvodnji namijenjenoj turističkoj potrošnji, Hrvatska bi u narednim godinama mogla u znatno većoj mjeri iskoristiti svoje komparativne i kompetitivne turističke potencijale.